

De kracht van het zwijgen.

In de parasja Behar staat twee keer een verbod van “lo tonoe” (vertaling: *Gij zult niet bedriegen*).

De eerste keer wordt uitgelegd als het onjuist prijzen van koopwaar, de tweede keer duidt op benadelend taalgebruik. In halachische termen: “ona’at mamon” en “ona’at dewarim” (*bedrog met geld* en *bedrog met woorden*).

Dit onderwerp komt ook ter sprake in de parasja Kedosjiem. Het is verboden om een struikelblok te plaatsen voor een blinde. Daarom is het ook niet toegestaan om verkeerde informatie te verstrekken.

Het verbod van bedriegen kent drie vormen:

Opzettelijk een prijs vragen die niet klopt, een raad geven die niet correct is en een raad geven die op zich wel klopt, maar niet past voor deze persoon (bijvoorbeeld iemand verwijzen naar een winkel met goede waren, die deze persoon zich niet kan permitteren...).

Ook het maken van onaardige opmerkingen, kwetsend spreken en aansturen op ruzie zijn vormen van ona’at dewarim en daarom verboden.

In het “Sefer Ha-chinoech” (Boek van Opvoeding, 338) staat hierover een interessante observatie:

'Maar lijkt het dan niet de bedoeling, dat als een Jood iemand uitscheldt deze hem niets mag antwoorden?

Want het is onmogelijk dat een mens als een steen is die niet kantelt (*geen gevoel heeft*), of nog meer: het zou kunnen lijken dat hij toegeeft dat de ander gelijk heeft als hij zwijgt. En, werkelijk, de Tora verplicht niet om als een steen te zijn. Zwijgen tegenover iemand die ons kwetst, zoals wij zwijgen tegenover iemand die ons zegent. Nee, de opdracht is ons verre te houden van ruzies en er zeker niet mee te beginnen, want als het bekend is dat iemand geen ruziemaker is zal een ander ook niet met hem beginnen...

Maar mocht het niet anders kunnen dan moet de wijze weten hoe te antwoorden.'

Ruzie komt voor, altijd en overal. Maar het is een grote mitzwa om ruzie te voorkomen. Begin ermee om zelf goed op te letten wat je zegt en hoe je het formuleert. Als het onvermijdelijk is om te reageren, doe het dan rustig. Loop desnoods weg om erger te voorkomen.

Tot dit alles verplicht het verbod: **lo tonoe!**